

## Авторското право, музика без граници или ...?

Според историческите мерки, авторското право се е появило съвсем наскоро. Но перипетиите на неговото възникване са трудно различими в мъглата на времето. В учебниците и монографиите този въпрос е засегнат изключително повърхностно, отбелязвайки основните етапи на засилване на защитата на авторското право. За сметка на това, те не спират да подчертават неговото значение за развитието на културата, демокрацията и свободата. Откъснати от историята, тези аргументи звучат особено убедително, не напразно именно развитите демократични държави повече от другите настояват за засилване на законодателството в областта на авторското право.

Толкова по-неочакван се оказва факта, че раждането на авторското право е неразривно свързано с появата на цензурата и деленето на културното наследство на античност и средни векове. В Европа всичко започва през 1557 с издадения от кралица Мери I закон, който давал на печатарите монополното право да издават отново вече отпечатана от тях книга (без значение дали е нова или отдавна известна) при условие, че тя е била одобрена от официалната цензура. А какво е това, ако не авторско право? Наистина, авторите остават малко встрани, затова като първи закон, отнасящ се до авторските права обикновено разглеждат влезият в сила през 1771 г. закон на кралица Ана, в който вече авторите са споменати, макар че по същество и в него се регулират само правата за преиздаване на книгите.

В Русия, първият документ, регулиращ авторските права („Положение на правата на съчинителите“) се появява през 1828 г. едновременно с въвеждането на новия Цензурен устав.

По този начин авторското право първоначално е възникнало за осигуряване на държавен контрол върху печатното слово и регулирането на издателския монопол, а не за осигуряване благополучието на авторите на произведения.

Как мислите, дали качването на няколко песни в мрежа за обмен на файлове или пък в собствения ви блог е законно? Оказва се, че това зависи от конкретния файл. Ако все пак не сме автори на песента е възможно да нарушим нечий авторски права, освен ако въпросното парче е предмет на отворен лиценз или е обществено достояние. Платформите за обмен на файлове са прекрасен начин за обмен на информация и знания, но е добре да се внимава когато се обменят защитени от авторски права произведения.

Целта на авторското право е да защитава интересите на авторите/създателите и да насърчава напредъка на знанието и изкуствата. Страните от ЕС прилагат определени превантивни мерки, за да наложат спазването на авторското право и да защитят сигурността ни като потребители. Възможно е националното законодателство на страна членка да предвижда наказателни или гражданскоправни санкции дори за нарушения на закона за авторското право с нетърговски цели (които изключват всякакъв вид лично ползване, различно от домашно). Санкциите могат да са плащане на обезщетение или само съдебна заповед за прекратяване на нарушението.

Наказателни санкции обикновено се прилагат за нарушения на авторското право в търговски мащаби и в зависимост от страната, в която пребивавате, е възможно да включват конфискуване на устройства, съдържащи защитени произведения, глоби и в някои крайни случаи затвор. Преди всичко е необходимо да се познава националното законодателство по темата за авторското право.

След като започнахме с примера с песните да продължим с авторското право и музиката в ЕС. Не всички музикални творци имат еднакви права в Европа. Творбите на композиторите са защитени до края на живота им и още 70 години след това, докато защитата на правата на изпълнителите трае само 50 години – доста кратък период, като се има предвид все по-голямата продължителност на живота.

През следващите десет години хиляди музиканти и певци от 50-те и 60-те години рискуват да изгубят авторските хонорари, които получават днес при всяко излъчване на техни записи по радиото. Тези хонорари често са единствената пенсия, която получават по-слабо известните от тях. Ето защо Комисията предлага да се удължи защитата на авторските права на европейските изпълнители от 50 на 95 години и да се позволи на изпълнителите да сменят звукозаписната си компания, ако тя откаже да преиздаде техни записи през този удължен период. Не се очаква тези мерки ако бъдат приети да повлияят на цените.

Предложението ще осигури на изпълнителите допълнителен приход между 150 и 2000 евро на година. Въпреки че това може да не е много за певци, които пълнят цели стадиони, то може да внесе голяма промяна в живота на сесийните музиканти, които се наемат само за един запис и получават само един хонорар. Освен изпълнителя продуцентът на записа също ще спечели от промяната в закона. И двамата ще получават хонорар за всяко излъчване на тяхно произведение по радиото или на обществени места, като барове и търговски центрове.

95-годишният период на защита ще затвори празнината в доходите, която някои музиканти изпитват в по-стара възраст, и ще хармонизира законите за авторските права на изпълнителите с тези за правата на писателите. Увеличаването на сигурността на доходите на изпълнителите трябва да спомогне за това да останат в Европа, вместо да се преместват в страни с по-строги закони за авторските права.

Защитата също така ще се разпростре върху музика с повече от един автор, което на практика е по-голямата част от музиката. Авторските права за подобни произведения ще изтичат 70 години след смъртта на последния жив автор.

Според българският закон за авторското право и сродните му права, обект на авторско право е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма. Според буквата на закона не са обект на авторско право нормативни и индивидуални актове на държавни органи за

управление, както и официалните им преводи, идеи и концепции, фолклорни творби, както и новини, факти, сведения и данни.

Законодателство на ЕС в тази област:

Директива на ЕС относно авторското право в информационното общество

Директива на ЕС относно упражняването на права върху интелектуална собственост

Използвани материали:

[http://ec.europa.eu/news/culture/080723\\_1\\_bg.htm](http://ec.europa.eu/news/culture/080723_1_bg.htm)

<http://www.cilaw.org/?p=19>

Статия на Александър Сергеев - "Мир Internet", № 12 2001